

Betingelse, at vi samtidig langt udbvide Loven, saa at vi sige, at det overlades til Kommunerne, eller rettere at det paalægges dem fremtidig at indløbe den fornødne Jord for at kunne hjælpe dem, der ønske at komme i Besiddelse af saadanne Haver, til at faa deres Duffe opfyldt. Uden det kan det andet ikke lade sig gøre, men ogsaa uden Hensyn dertil vil jeg stemme for, at Loven bliver udbudet i den Retning. Jeg skal dermed slutte, idet jeg anbefaler Lovforslaget til velvillig Behandling. Jeg tror, det er et udmærket godt Lovforslag, naar det bliver taget paa rette Maade, og jeg tror, at de Byrder, som derved paalægges Kommunerne, heller ikke ville blive større, end at man vil kunne overkomme dem, naar det, som sagt, bliver taget paa rette Maade. Jeg vil dog endnu sige med Hensyn til de Laan, som ere nødvendige for Kommunerne for at kunne indløse Jorden og holde den vedlige, at jeg ikke tror, de ville volde nogen Bæmselighed, uden at vi derfor behøve at have en kommunal Kreditforening. En Ting falder mig ind, som jeg ogsaa vil gøre opmærksom paa. Man maa ikke tænke sig, det er tilstrækkeligt, at man indløber Jord til Haver alene, i det mindsteovre hos os i Sjælland, der maa man ikke alene have Jord til Haver, men ogsaa til Løbekte omkring Haverne. Bliver der ikke, samtidig med Havernes Anlæggelse, plantet et omhyggeligt Løbekte omkring dem, ville de saamænd ikke blive til synderlig Gavn for dem, der skulle benytte dem, altsaa, det tror jeg, man nødvendig maa tænke paa, at der skal mere Jord til end det, Lovforslaget egentlig tænker paa, nemlig blot til selve Haverne. Dermed skal jeg slutte.

Bjerre: Den Velvilje, som dette Lovforslag væsentlig har mødt, glædede mig. Der er vel rejst mange Anker imod det, men dog ikke imod selve Tanken. Det er mere eller mindre formelle Anker, som ere blevne rejste; men Tanken er fra alle Sider bleven billiget. Det er jeg glad ved, og jeg vil glæde mig over, at Loven kan komme igennem i en forbedret Skikkelse, saaledes at ikke de Tilspøjsler, som maatte knyttes dertil, skulle blive saa store, at de maatte umuliggøre de gode Frugter af Loven. Hvis vi kunde naa til at faa det slaaet fast, at det er enhver dansk Borgers Ret at faa et Stykke Jord udleveret til Brug, vil jeg sige, at vi ere naaede et langt Stykke frem. Dette er ikke, fordi jeg tror, at dette Lovforslag i og for sig vil bringe mange store Goder, men jeg mener, at det er et Skridt i den rigtige Retning, som kan faa en uhyre stor Betydning.

†

Dette Forslag er stillet i Forbindelse med et andet Forslag, som vi før have behandlet, men jeg finder rigtig nok ikke saa svært mange Tilknætningspunkter mellem dem. Jeg tror ganske vist, at saadan 1—2 Skæpper Land eller noget mere til disse Folk nok vil føre til, at vor Havelkultur udvikler sig, men jeg har allfor meget Kendskab til den Sag til, at jeg skulde drage den Slutning, at naar det skete, naar der blev taget en hel Del mere Jord ind til Havelbrug, vilde det straks blive anvendt i den Retning, som Lovforslaget antyder, nemlig saaledes, at vi fik flere Frugter og Havesager. Nej, desværre vi ere i Havelbruget alt for langt tilbage her i Danmark. De Indsiddere og jordløse Husmænd, som vi have, ere for langt tilbage, til at de kunne tage fat paa at dyrke Jorden paa den Maade, som vi mene. Og det er egentlig ikke til at behrejde dem, thi hvor skulde de faa lært det? (Afbrydelse af Ber g.). Nej, Bønderne og Landmændene i det hele taget dyrke ikke deres Jord saaledes, som der her er Tale om. De allerfleste Landmænd forstaa ikke at passe deres egen Have, og Karlene og Pigerne have virkelig ikke lært meget der. Nej, hvis de Herrer skulle naa noget ad denne Vej, hvis der skal gøres noget for, at disse Husmænd kunne blive oplærte dertil, maa det ske saaledes, at man finder det værdt til dette Lovforslag at knytte et andet om en Husmandsskole. Hvis denne Lov skulde gøre rigtig Betsignelse og Gavn, skulde vi have en Lov om, hvorledes disse Folk skulde lære at dyrke deres Jord, ellers bliver der kun „Længsel og ingen Vinger“, og saa komme vi til at staa der med det. Jeg har selv set for meget af den Slags Ting. Jeg har selv prøvet at lade mine Karle og Daglejere faa Haveljord, men de have været rent ulykkelige med det, de have lagt Kartofler deri og nichts weiter. Jeg har givet dem Jord, for at de skulde øve sig og dyrke forskellige Ting, men det er ikke gaaet, og nu er det endda stillet i Udsigt, at Konerne skulle gøre det, og saa bliver det langt værre, de have langt mindre Udsigt til at kunne faa noget ud deraf. Men man skal jo en Gang begynde, og dette Lovforslag skal jo kun være en Begyndelse, og som saadant er det godt. De ærede Forslagsstillere skulde dog imidlertid være forberedte paa, at dette her ikke bringer lige paa en Gang en saadan Betsignelse, som de have antydnet, da de lagde Loven frem. Det vil gaa meget langsomt, og det vil gaa Skridt for Skridt. Jeg vilde ønske, at vi kunde gaa langt videre. Disse 1—2 Skpr. Land ere saa inderlig lidt, og jeg vilde derfor henstille det til det kommende Udvalg, om